

Tegn og fortell

TEKST

Bjørnar Olsen

PUBLISERT 1. september 2019

Psykisk helsevern drukner i styrings- og kontrollhysteri. New Public Management infiserer klinisk praksis og svekker den faglige kvaliteten. Rapporteringsregimet spiser av behandlingstiden. Produksjonsterminologien er anti-humanistisk. Psykologer har for mye å gjøre, behandlingen blir for dårlig, fagligheten overstyres.

Disse brokkene fra psykologers innlegg og uttalelser i Psykologtidsskriftet de siste ti årene bekrefter en mer generell virkelighetsbeskrivelse: Den fagbaserte makten har blitt svakere med årene.

Denne svekkelsen er en villet prosess fra samfunnets side. Psykiatriens historie illustrerer viktigheten av å tøyse profesjoners selvråderett. Paradoksalt nok er det også mulig å fortelle en profesjonshistorie der profesjonene har fått økt makt de siste tiårene. For i profesjonssamfunnet har ekspertise og spisskompetanse blitt en stadig viktigere ingrediens i velferdsstatens tjenester. Når profesjonen selv forvalter de faglige kvalitetskriteriene, flyttes makten fra myndighetene og inn i standen. Og mens profesjonen ber om tillit, foreskriver myndighetene kontroll.

«Når profesjonen selv forvalter
de faglige kvalitetskriteriene,
flyttes makten fra
myndighetene og inn i standen»

Med profesjonell makt, skjønn og selvråderett vokser det altså frem et behov for kontroll og innsyn. Gro Sandkjær Hansen og kolleger kaller det å «fargelegge demokratiets sorte hull» (se deres bok Politikk og demokrati fra 2018). Når myndighetene velger å satse milliarder av kroner på psykologers kompetanse, er det selvsagt ønskelig både med innsyn og styring. Men når man ikke kan ha direkte innsyn, ikke minst i taushetsbelagte kliniske rom, etablerer man i stedet flere mer eller mindre relevante resultatmål som indikatorer på at tjenestene leveres.

Psykologer er langt fra blinde for behovet for styring og innsyn. For igjen å sakse fra våre spalter: Media og maktapparatet må ha mulighet til å se hva vi driver med i vår kliniske hverdag. Den kliniske ekspertisen må hentes ut av den «svarte boksen» slik at den kan etterprøves. Det trengs mål på kvalitet. Vi må vite hvordan vi får mest mulig ut av de store ressursene standen forvalter på samfunnets vegne.

Nylig er det også tatt til orde for at Psykologforeningen trenger en policy for hva kvalitet i god psykologfaglig praksis skal være (se for eksempel Even Rognan og Aksel Lindstad i forrige utgave). Dette kan ses som et ønske om å ta tilbake kvalitetsmålene fra økonomene og byråkratene, og gjøre dem mer relevante for psykologers virke og generell tjenesteutvikling. Men skal slike mål oppleves som å gi myndigheter, samfunn og brukere innsyn og kontroll, må de formuleres slik at de faktisk belyser den kliniske hverdagen på en åpen, troverdig måte.

Det betyr at psykologer må finne frem sine egne fargestifter for å fargelegge sin del av demokratiets sorte hull. Gitt at brukermedvirkning også utgjør en viktig del av samfunnets innsyn og kontroll i tjenestene, og at mange psykologer arbeider i pasientens helsetjenester, vil det være lurt å dele fargestiftene med brukerne. Ellers er det nok av andre på utsiden av standen som vil fortsette å streke opp kvalitetskriterier også på psykologstandens vegne.

Teksten sto på trykk første gang i Tidsskrift for Norsk psykologforening, Vol 56, nummer 9, 2019, side 637

TEKST

Bjørnar Olsen, Sjefredaktør